“Waar moet een breed maatschappelijk debat over de wolf over gaan?”

De komst van de wolf is uitgegroeid tot een dilemma. Hoe moeten we met dit dier omgaan? Minister Christianne van der Wal (Natuur en Stikstof) heeft een breed maatschappelijk dialoog aangekondigd. Haar eerste stap is een gesprek met provincies en de Raad voor Dieraangelegenheden.

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

illustraties Gustav Doré uit Spoorkjes van Moeder de Gans

Hugh Jansman, dierecoloog Wageningen Environmental Research

“Het conflict niet gaat tussen mensen én wolven, maar tussen mensen óver wolven”

“Wageningen Environmental Research heeft vorig jaar in opdracht van de overheid een ecologisch feitenrapport geschreven over de wolf. Daarin gaven we al aan dat het wat betreft de wenselijkheid van de wolf het om veel meer gaat dan een puur ecologische benadering. We bevolen aan om ook sociologische onderzoek naar wat mensen vinden en ervaren erbij te betrekken. Het initiatief van de IFAW en de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging om een maatschappelijke dialoog te organiseren, waar de minister nu aan refereert, is dan ook wenselijk. Het verkenningsrapport dat deze organisaties voor zo’n maatschappelijk dialoog heeft laten opstellen (Steven de Bie *et al*, juli 2022) laat zien dat veel organisaties zich zorgen maken, omdat het erop lijkt dat feiten over de wolf niet algemeen in de samenleving worden erkend, terwijl de overheid die wel als basis voor haar beleid benut.
Daarnaast is het goed om de conflictbeleving rondom de wolf in een bredere context te plaatsen van de biodiversiteits-, klimaat- en stikstofcrisis en de Kaderrichtlijn Water. Als we al deze problemen integraal aanpakken en een duurzame en natuurinclusieve invulling geven, is het zeer waarschijnlijk dat de conflictbeleving rondom de wolf ook sterk vermindert. De WUR heeft voor die integrale benadering al een toekomstvisie voor de inrichting ons land ontwikkeld, namelijk Nederland 2120 waarin op natuur gebaseerde oplossingen centraal staan.
Kortom, het maatschappelijke debat zou zich kunnen richten op de (erkenning van de) feiten, het sociologische kader – een belangrijke bevinding uit Noors onderzoek is dat het conflict niet gaat tussen mensen *en* wolven, maar tussen mensen *over* wolven – en een duurzame oplossingsrichting.”

Vanessa Ludwig, Fachstelle Wolf, Sächsisches Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie

“Veel problemen kunnen we voorkomen door bewust te zijn van ons eigen gedrag”

“Na bijna 25 jaar aanwezigheid van de wolf in Saksen is het grootste thema nog altijd het doden van vee. Problemen doen zich vooral voor met dieren die onvoldoende beschermd zijn. Elke krant en radiozender blijft er aandacht aan besteden, wat zeker begrijpelijk is. Het punt is niet zozeer het geleden financiële verlies – daar is compensatie voor – maar de emotionele waarde die de dieren hadden. Over gevoelens valt niet te discussiëren, en dus blijft predatie door de wolf een thema. Ik verwacht dat dat in Nederland niet anders zal zijn. Toch is een debat met betrokkenen zinvol. Het komt er verder op aan betrouwbare informatie te blijven verstrekken, zodat veehouders meer begrip krijgen voor het gedrag van de wolf en ecologen voor mensen die vee houden. Wolfwerende rasters aanleggen en in stand houden is echt veel werk.
Een wolf doodt om te leven. In de natuur krijgt hij niet de kans om meerdere reeën of wilde zwijnen te pakken. Maar bij een kudde die niet kan vluchten, is sprake van een andere situatie. De natuurlijke impuls van een wolf is dan om een voorraad te willen aanleggen, zodat hij voor meerdere dagen voedsel heeft. Net zoals wij uit een snoeptrommel meer snoepjes zullen pakken als dat mag. Veel problemen kunnen we voorkomen door bewust te zijn van ons eigen gedrag. We moeten wolven uit nieuwsgierigheid of dierliefde beslist niet lokken of voeren. In Saksen zien we ook telkens weer hoe belangrijk het is om afstand te houden. Ook afval bij huizen en in bossen moeten we voorkomen. Als wolven merken dat ze op bepaalde punten lekkers kunnen vinden, kan dat problemen opleveren.”

foto Christiaan Krouwels

Ed Nijpels, bestuurder, voormalig VVD-politicus en oud minister van VROM

“Ik zie geen heil in een nationaal debat; die gaat geen oplossing bieden voor een vraagstuk met zoveel felle voor- en tegenstanders”

“We hebben een aantal deskundigen in ons land en in het buitenland, die veel zinnigs kunnen zeggen over de wolf. Zij kunnen er vanuit een ecologisch oogpunt naar kijken, zij kunnen de problemen die wolven veroorzaken inventariseren. Vervolgens is het aan de politiek om de feiten op een rijtje te zetten en een beslissing te nemen over hoe we in Nederland met wolven moeten omgaan. Op deze manier kan er een oplossing komen voor een actueel probleem.
Ik zie geen heil in een nationaal debat, zoals in ons land aan de lopende band aan de orde is. Die gaat geen oplossing bieden voor een vraagstuk waarbij zoveel felle voor- en tegenstanders zijn. Het komt aan op de wetenschap die antwoorden kan geven op vragen als: hoort de wolf thuis in Nederland, en zo ja waar dan en hoe kunnen we dat accommoderen?
Inhoudelijk heb ik geen verstand van wolven en de wolvenproblematiek, maar mijn advies is om met de meest betrokken organisaties om tafel te gaan zitten en met hen het debat te gaan voeren: met de landbouworganisaties bijvoorbeeld om te kijken naar de boeren en hobbydierhouders die schade ondervinden, en met de natuurbeschermingsorganisaties over hun visie. Allereerst is het nodig om te inventariseren hoe ernstig het probleem met de wolf nu echt is. Is er inderdaad sprake van een probleem, dan komt het aan op het organiseren van oplossingen. Als wij graag willen dat de wolf in Nederland geaccommodeerd wordt, terwijl die ondertussen ook maatschappelijke overlast veroorzaakt, moeten we boeren en particulieren helpen.”

foto Hans Dijkstra

Sander Onsman, hobbydierhouder in Heelsum en bioloog

“We moeten weer normaal met elkaar gaan praten over landbouw en natuur, en de wolf als voorbeeld nemen”

“Nadat dichtbij ons een aantal onbeschermde schapen zijn doodgebeten, hebben mijn vriendin en ik veiligheidsmaatregelen getroffen voor onze IJslandse pony’s en de schapen van een buurman, die bij ons lopen. De kans dat een wolf een paard aanvalt is hier denk ik niet zo groot, maar gezien de meldingen uit Drenthe nemen we geen risico.
Als bioloog vind ik het mooi dat er een toppredator is; de natuur is compleet. Als hobbydierhouder voel ik de plicht om onze dieren te beschermen. Net zo vanzelfsprekend als we dat doen voor onze kippen en konijnen tegen aanvallen van vossen, marters en buizerds. Wolfwerende afrastering aanbrengen kost wel meer tijd en moeite, en je hebt meer materialen nodig.
Wij hebben het zelf opgelost, maar het is belangrijk dat afrasteringen goed gesubsidieerd worden. Voor schapen kunnen particulieren subsidie aanvragen, maar niet voor paarden en andere dieren. Het kan helpen de subsidieregeling uit te breiden, want geld zou voor mensen geen belemmering mogen zijn om maatregelen te nemen.
Dat de wolvendiscussie zo is verhard komt doordat natuur en landbouw van elkaar zijn afgedreven. Je ziet het ook in de stikstofdiscussie. Alles in Nederland is gepland: natuur, landbouw, stad. De wolf loopt daar dwars doorheen. De twee kampen – ecologen en dierhouders – schreeuwen elk vanuit hun kamp. Mensen begrijpen elkaar niet meer. Ecologen kunnen nog veel uitleggen; omgekeerd kunnen boeren ecologen veel leren over wat wel en niet werkt. Dáár moet het gesprek over gaan. We moeten weer normaal met elkaar gaan praten over landbouw en natuur. De wolf kunnen we daarbij als voorbeeld nemen. Hij is er en gaat ook niet meer weg.”

Dirk Bruins, algemeen bestuurslid LTO Noord

“Is het terecht om de beschermde status te blijven hanteren, nu het dier weer in allerlei gebieden voorkomt?”

“Het debat zou moeten gaan over de impact van de wolf en wat we maatschappelijk acceptabel vinden. Het beeld is ontstaan dat boeren per definitie tegen de wolf zijn. Dat klopt niet. We zien zeker dat het iets spannends heeft om een groter roofdier terug in Nederland te hebben. En dat de wolf onderdeel is van de natuur, is ook begrijpelijk, maar we moeten het wel over de consequenties hebben.
We leven in een heel dichtbevolkt gebied waar verschillende belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden. Daar zou ook het wolvendebat over gevoerd moeten worden, wat op dit moment niet kan. De wolf heeft een beschermde status. Punt. Dus mag er niks. De huidige verhitte reacties zijn hierop terug te voeren. Uit een soort van wanhoop wordt de discussie steeds scherper en ontstaat er polarisatie, zoals we die vandaag de dag ervaren.
Inmiddels wordt in Europees verband al gekeken naar de zwaar beschermde status van de wolf. Is het terecht om die status te blijven hanteren, nu het dier weer in allerlei gebieden voorkomt? Het Europees Parlement heeft in november nog een resolutie aangenomen over het aanpassen van de beschermingsstatus. Wanneer blijkt dat de gewenste wolvenpopulatie is bereikt, kan de status van zeer beschermd veranderen naar beschermd. Het is fijn dat er op politiek niveau beweging is. Dit is een eerste stap in Europa. We hebben nu eenmaal ook de verantwoordelijkheid om landbouwhuisdieren goed te beschermen. Wat er nu in Europa wordt gezegd geeft ruimte om nationaal de dialoog te gaan voeren.”